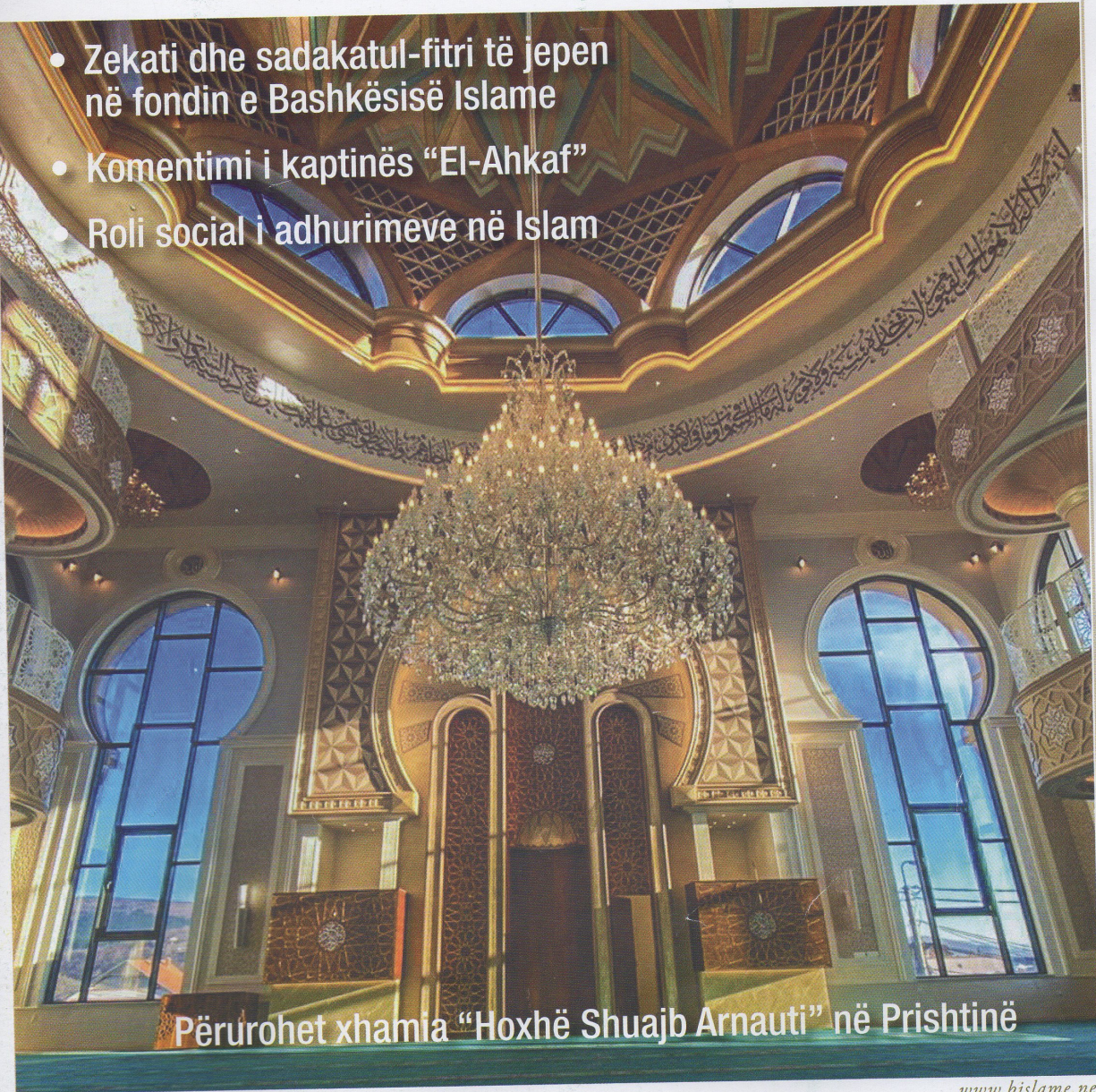

DITURIA ISLAME

REVISTË MUJORE FETARE, SHKENCORE E KULTURORE
NUMËR 365 • VITI 34 • PRILL 2021 • RAMAZAN 1442 • ÇMIMI 1 €

- Zekati dhe sadakatul-fitri të jepen në fondin e Bashkësisë Islame
- Komentimi i kaptinës “El-Ahkaf”
- Roli social i adhurimeve në Islam

Përurohet xhamia “Hoxhë Shuajb Arnauti” në Prishtinë

Akademik prof. dr. Enes Kariq

Kurani – shpallje e Zotit*

Çka është Kurani? Kjo pyetje shpesh parashtrohet edhe sot, veçanërisht në hapësirat e mediave të Perëndimit. Kjo pyetje parashtrohet sot si në ankthe të kapluar të qarqeve tradicionale islamike, ashtu edhe në qarqet moderne ose të modernizuara në mbarë botën.

Para se të japim disa përgjigje në pyetjen se çka është Kurani, është mirë të themi se fjala arabe Kurān do të thotë lexim, recitim, tregim i pjesëve të Kuranit, i fjalëve dhe fjalive të tij. Në përdorimin kolokual, fjala Kuran tregon Librin Themelues të Islamit, myslimanët e respektojnë atë si: Shpallje të Zotit, Fjalim të Zotit, Libër Hyjnorë të shpallur, Fjalë të Zotit.

Në përgjigjen formale të pyetjes se çka është Kurani, është mirë të kërkojmë përgjigje në krahë të traditës islame. Dhe prej andej të fillohet në një udhëtim shpirtëror të këndshëm nëpër faqet e atij libri.

Dijetarët tradicionalë të Islamit, ata që u shfaqën në rrethin e traditës islame dhe më pas e zhvilluan më tej këtë traditë vetë, gjithmonë kanë shikuar në Kuran dhe pranuar Shpalljen e Zotit, përkatësisht Shpalljen e Fjalimit të Zotit për mbarë njerëzimin. Kështu studiuesit më të rëndësishëm, themeluesit e famshëm të shkollave kryesore myslimane të besimit dhe mendimit, Kuranin e definuan si:

- Fjalim të Zotit,
- Fjalë të Zotit,
- Libër të Zotit,
- Testament të Zotit, të shpallur nga Zoti një njeriu, të Dërguarit të Zotit Muhamedit a.s., Zoti e bekoftë dhe i dhëntë paqe,
- Kurani, si shpallje e Fjalës së Zotit është mbinatyror (d.m.th. ka cilësi të quajtur i'xhâz, d.m.th. njerëzit nuk mund të shkruajnë, kompozojnë ose bëjnë një fjalim të kësaj natyre),

- Kurani iu zbrit peygamberit Muhamed a.s., përmes melekut Xhibril a.s., për njëzet e tre vjet (610-632),
- Kurani është mbajtur në mend me besnikëri,
- Kurani është shkruar me besnikëri nga shkruarit e Muhamedit a.s.,
- Së fundmi, të folurit ose të recituarit e Kuranit është në vetvete një vepër e pëlqyer te Zoti në gradën më të lartë, një ibadet i shenjtë suprem.

Sipas besimit islam, gjithçka që qëndron midis dy kopertinave të Kuranit është Fjala e Zotit, Fjalimi i Zotit, Shpallja e Zotit, Zbulesë dhe Këshillim i Zotit.

Vëmë re se përkufizimi dhe definicioni i këtyre në Kurani u mor nga tradita islamike drejtpërsëdrejti nga faqet e Kuranit. Kështu thuhet në Kuran se është "Shpallje e Zotit të botëve [d.m.th. Zotit]" (Esh-Shuara, 192), që [Kuranin] "Atë e sollti shpirti besnik (Xhibrili), (e sollti) në zemrën tënde..." (Esh-Shuara, 193-194), në

mënyrë që Muhamedi të jetë "ai që paralajmëron [njerëzimin]", d.m.th. "për të qenë ti prej atyre, që tërheqin vërejtjen (peygamber)" (Esh-Shuara, 194); e njëjta sure shprehet pothuajse në të njëjtin vend se Kurani është shpallur "me gjuhë të kulluar arabe." (Esh-Shuara, 195), thuhet se "Dhe se ai (Kurani) është i përmendur edhe në librat e mëparshëm." (Esh-Shuara, 196), në librat e të dërguarve të më hershëm". Surja El-Bakare, ajeti 24; tregon se njerëzit janë të pafuqishëm për të bërë ose të përpilojnë diç gjë që i ngjan Kuranit, me çka nënvizohet mbinatyrshmëria kuranore, e kështu me radhë.

Ka shumë vende ku vetë Kurani flet për Kuranin, p.sh. rreth asaj se si recitimi i Kuranit është një "vepër e pëlqyer te Zoti". Dëgjuesit e Kuranit lavdërohen veçanërisht "prej syve të tyre rrjedhin lotë, sepse e kanë kuptuar të vërtetën..." (El-Maide, 83).

Autorët tradicionalë myslimanë kurrë nuk e kanë definuar Kuranin si një dokument politik, as si një kushtetutë (dustur). Emërtimi i Kuranit si dustur (kushtetutë e shtetit) është një falsifikim dhe trillim i disa drejtimeve brenda modernizmit islam ose tendencave të reja brenda shumë rrymave të radikalizmit islamik ose brenda axhendave të ideologjizimit dhe politizimit të Islamit.

Shikuar në kuptimin historik, Kurani është Libër i Shenjtë i Islamit, fe së cilës i përkasin myslimanët. Kurani, përmes receptionit të vetë që pasuan më vonë, u bë libër themelues për shumë zhvillime rituale,

teologjike, fetare-juridike, teosofike, tradicionale, zakonore..., të interpretimeve dhe eksternizime brenda njerëzve të ndarë islamik. Në këtë drejtim, Kurani krahasohet me leximet e tjera të mëdha të shenjta të njerëzimit: Dhiatën e Vjetër, Dhiatën e Re, Avesta, Upanishade... Në këto zona, veçoritë e Kuranit mund të studiohen në mënyrë krahasuese, dhe, në të vërtetë, studiohen, si në lidhje me rolin e Kuranit në Islam, si dhe në marrëdhëniet e Kuranit ndaj leximeve të tjera themelore fetare dhe religjioze të njerëzimit.

Shkurtimisht, në besimin islam, në traditën islame dhe te myslimanët, Kurani nuk kuptohet vetëm kuptimisht, simbolikisht, ritualisht..., por besohet dhe konsiderohet si Shpallje Hyjnore e një Zoti të vetëm, përkatësisht Shpallje e Fjalimit të Zotit, Fjalës së Zotit. Kështu mund të thuhet se Kurani është një dëshmi e jashtëzakonshme e Zotit për Zotin.

Por, Kurani nuk është Zot! Kurani është Fjalimi i Zotit, Fjalë e Zotit. Sipas besimit islam, gjithçka që qëndron midis dy kopertinave të Kuranit është Fjala e Zotit, Fjalimi i Zotit, Shpallja e Zotit, Zbulesë dhe Këshillim i Zotit.

Sigurisht, Kurani flet për shumë tema, përmend shumë "motive". Nëse marrim për shembull gjashtë faqet e para të Librit të Kuranit (nga surja Ajo që e hap Librin/ El-Fatihë dhe surja El-Bakare) shohim që Kurani përmend, p.sh. falënderimin e Zotit (1:1); Zotit të Gjithëshmshirshëm dhe Mëshirues (1:2); Ditën e Gjykimit (1: 3); Rrugën e Drejtë (1: 5); Librin [Kuranin] në të cilin nuk ka dyshim (2:2); njerëz të devotshëm (2:2); besim në Botën tjetër (2: 4); sëmundje në zemrat e njerëzve (2:10); njerëz të çmendur (2:13); satanë ose shejtanë (2:14); tregtia me besimin (2:16); zjarrin e ndezur në errësirën e errët (2:17); njerëz të shurdhër, memecë dhe të verbër kundrejt të vërtetës (2:18); një stuhi të fuqishme nga qielli (2:19); thirrje për t'i bërë adhurim Zotit (2:21); ferrin lëndë ndezëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët (2:24); kopshte të parajsës (2:25); lumenj të

parajsës (2:25); mushkonja ose miza (2:26); Tokën dhe qiejt (2:29); krijimin e njeriut (2:30-37); shenjat e Zotit (2:39); hebrajët si popull të cilët përmes të dërguarve të Zotit pranuan Shpalljen e Zotit (2:40); dhuntitë hyjnore ndaj njerëzve (2:47) etj.

Përshtypja e parë që kanë lexuesit e Kuranit (sidomos ata lexues që nuk janë të gatshëm ta lexojnë Kuranin si të tillë) është përshtypja e "mos ndërlidhjes" së Kuranit, "mossistemizimit" në tregimet e tij, përshtypjen e mos ekspozimit të shumë "temave të organizuara njëra pas tjetres" etj.

Në këtë është sekreti i Kuranit, i cili, në të vërtetë, kalon në "magjinë e Kuranit" – pra: Kurani si Fjala e Zotit flet "për gjithçka". Sikur të ketë një dëshirë në Kuran që e gjithë kjo të tregohet përnjëherë, në një vend! Nga kjo, është përshtypja e "mbipopullimi tematik" të dukshëm të Kuranit, për "ndërlikimin" tematik të Kuranit.

Shumë njerëz, të pa mësuar me fjalimin e Kuranit, kanë deklaruar dhe pohuar se është një lexim "pa logjikë", pa "atë logjikë", për të cilën jemi mësuar kur lexojmë vepra filozofike ose letrare. Por, pikërisht në këtë ekspozitë të tregimeve të tij "pa renditje" tema të cilën do të dëshi-

ronim ta shihnim - në gjithë këtë, ose pikërisht e gjithë kjo "nuk e gjejmë" në Kuran, qëndron hijeshia e Kuranit, sekreti i tij.

Sigurisht, drejtimit islame të leximit, interpretimit dhe shpjegimit të Kuranit kanë zbuluar, dhe më pas kanë zhvilluar më tej shumë parime se si të zbulojnë në Kuran atë bollëk mahnitës të mesazheve, kuptimeve dhe vlefshmërisë së tij.

Me tregimet e veta, Kurani i ngjan ciklit jetësor të lëvizjes së Universit, natyrës së harlisur (të cilën njeriu nuk e ka sistemuar), i ngjan një fuqie kozmike të pakufizuar që pulson fuqishëm. E gjithë kjo në faqet e Kuranit lëvizë "nga diku atje" dhe jehonë në botën tonë, këtu poshtë sferës së hënës, ku rrjedh koha, ku ditët dhe netët ndërrohen, muaj e vite, shekuj pas shekujsh.

Kurani si Shpallje e Zotit kërkon lexuesin e pjekur, atë i cili do të meditojë rreth Kuranit, i cili do të drejtohet faqeve të Kuranit, i cili do të udhëtojë në faqet e Kuranit, do t'i zhdukë me zell, do t'i lidhë këto motive në dukje të pa sistematizuara, të palidhura dhe të shkëputura të Kuranit.

Kurani si Fjalë e Përrjetshme e Zotit ofron një mundësi për të gjetur Një dhe të Vetmin në shumicën e thënieve të tij! Atë që e shpall Kuranin si dëshmi të realitetit të parë ashtu dhe realitetit të fundit! Dhe sipas Kuranit, ai realitet i parë dhe ai realitet i fundit – është Një realitet dhe i vetëm!

Dhe vetë Kurani, në shumë prej faqeve të tij, bën një kërkesë tjetër të rëndësishme para njeriut: e paralajmëron njeriun që të mos humbasë në morinë e kësaj bote.

Në komentime tradicionale islame të Kuranit thuhet se Kuranin e lexojnë siç duhet vetëm ata njerëz, të cilët nuk janë humbur në morinë e botës, sytë e të cilëve nuk janë verbuar krahas vizionit të qartë të "qendrës së botës" dhe "unitetit të botës".

Përktheu nga gjuha boshnjake:

Dr. Azmir Jusufi

* Enes Karić, Kako čitati Kur'an (Obznana Jednoga Boga), Sarajevë, 2009, f. 25-31.